Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

29. jaanuar 2013 *

Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades — Raamotsus 2002/584/JSK — Euroopa vahistamismäärus ja liikmesriikidevaheline üleandmiskord — Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud kohtu alla andmiseks — Täitmisest keeldumise alused

Kohtuasjas C-396/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel Constanța (Rumeenia) 18. mai 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. juulil 2011, Euroopa vahistamismääruse täitmisega seonduvas menetluses, mis puudutab

Ciprian Vasile Radu't,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, asepresident K. Lenaerts, kodade presidendid A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen, A. Rosas, M. Berger ja E. Jarašiūnas, kohtunikud E. Juhász, A. Ó Caoimh (ettekandja), J.-C. Bonichot, A. Prechal ja C.G. Fernlund,

kohtujurist: E. Sharpston,

kohtusekretär: ametnik M. Aleksejev,

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. juulil 2012 toimunud kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— C. V. Radu, esindajad: advokaadid C. Cojocaru ja T. Chiuariu,

— Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța, esindaja: peaprokurör E. C. Grecu,

— Rumeenia valitsus, esindajad: R.-M. Giurescu, A. Voicu ja R. Radu,

— Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

— Saksamaa valitsus, esindajad: J. Kemper ja T. Henze,

— Leedu valitsus, esindajad: R. Mackevičienė ja A. Svinkūnaitė,

— Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

— Poola valitsus, esindaja: M. Szpunar,

— Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: C. Murrel,

— Euroopa Komisjon, esindajad: L. Bouyon, W. Bogensberger ja H. Krämer,

olles 18. oktoobri 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsust 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT L 81, lk 24, edaspidi „raamotsus 2002/584"), koosmõjus Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta") artiklitega 6, 48 ja 52 ning Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artiklitega 5 ja 6.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud menetluses, mis puudutab Rumeenias nelja vahistamismääruse täitmist, mille Saksa ametiasutused tegid Rumeenia kodaniku C. V. Radu kohtu alla andmiseks ja mis käsitlevad röövimisi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Raamotsuse 2002/584 põhjendused 1, 5–8, 10, 12 ja 13 kõlavad järgmiselt:

„(1) Vastavalt 15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes kogunenud Euroopa Ülemkogu otsusele ning eelkõige selle punktile 35 tuleks kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus nende isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale karistuse kandmise eest pärast lõplikku süüdimõistmist, ning väljaandmismenetlust tuleks kiirendada nende isikute suhtes, keda kahtlustatakse süüteo toimepanemises.

[...]

(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.

(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õigusalase koostöö nurgakiviks.

(7) [Kuna] 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolselt tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. […]

(8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.

[...]

(10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud [EL] artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on nimetatud lepingu artikli 7 lõike 1 alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on [EL] artikli 7 lõikes 2 sätestatud tagajärjed.

[...]

(12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [EL] artiklis 6 ja mis on kajastatud [hartas], eelkõige selle VI peatükis. Käesolevat raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel.

Käesoleva raamotsusega ei takistata liikmesriigil kohaldamast oma põhiseaduse norme seoses õiglase menetluse, ühinemisvabaduse, ajakirjandusvabaduse ja sõnavabadusega muudes meediakanalites.

(13) Ühtki isikut ei tohi tagasi saata, välja saata ega välja anda riigile, kus on suur oht, et see isik võidakse surma mõista, teda võidakse piinata või kohelda või karistada muul ebainimlikul või alandaval moel."

4 Raamotsuse artikkel 1 määratleb Euroopa vahistamismääruse ja kohustuse seda täita järgmiselt:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6."

5 Nimetatud raamotsuse artikkel 3 „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused" sätestab:

„Vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus (edaspidi „vahistamismäärust täitev õigusasutus") kohustub keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest järgmistel juhtudel:

[...]

2) kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus ning kui sellega on määratud karistus, on see karistus kantud või on see sel ajal kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täita;

[...]".

6 Sama raamotsuse artikkel 4 „Euroopa vahistamismääruse täitamata jätmise vabatahtlikud alused" näeb ette:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui:

[...]

2) kui isik, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust, on võetud vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vastutusele sama teo eest, millel Euroopa vahistamismäärus põhineb;

[...]

5) kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest kolmandas riigis tehtud lõplik kohtuotsus ning kui sellega on määratud karistus, on see kantud või täitmisel või ei saa seda enam karistuse määranud riigi õiguse alusel täita;

[...]".

7 Raamotsuse 2002/584 artikkel 4a „Otsused, mis tehakse pärast kohtulikku arutelu, millele asjaomane isik isiklikult ei ilmunud" võimaldab teatavatel tingimustel vahistamismäärust täitval õigusasutusel keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti.

8 Raamotsuse artikkel 5 käsitleb vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavaid tagatisi.

9 Kõnealuse raamotsuse artikkel 8 käsitleb Euroopa vahistamismääruse sisu ja vormi. Selle sätte lõike 1 punktide d–f kohaselt on nõutav järgmine teave:

„d) süüteo olemus ja õiguslik kvalifikatsioon, eelkõige seoses artikliga 2;

e) süüteo toimepaneku tehiolude kirjeldus, sealhulgas aeg, koht ja tagaotsitava isiku kuriteos osalemise laad;

f) lõpliku kohtuotsuse olemasolu korral määratud karistus või kuriteo eest ettenähtud karistusmäär vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel".

10 Sama raamotsuse artikli 11 „Tagaotsitava õigused" lõige 1 näeb ette:

„Kui tagaotsitav vahistatakse, teatab vahistamismäärust täitev pädev õigusasutus vastavalt oma siseriiklikule õigusele sellele isikule Euroopa vahistamismäärusest ja selle sisust ning ka võimalusest nõustuda enda üleandmisega vahistamismääruse teinud õigusasutusele."

11 Raamotsuse 2002/584 artikli 13 „Üleandmisega nõustumine” lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Kui vahistatu väidab, et ta on üleandmisega nõus, peab see nõusolek ja, kui vaja, tema selgesõnaline loobumisotsus õigusest, et tema suhtes kohaldataks artikli 27 lõikes 2 osutatud erikohustuse reeglit, olema antud täitvale õigusasutusele vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi siseriiklikule õigusele.

2. Iga liikmesriik peab võtma vajalikke meetmeid selle tagamiseks, et nõusoleku ja, kui vaja, ka lõikes 1 märgitud loobumisotsuse väljaselgitamisel ilmneks selgesti, et asjaomane isik on toiminud vabatahtlikult, olles teadlik kõigist tagajärgedest. Selleks peab tagaotsitaval olema õigus õigusalasele nõustamisele.”

12 Raamotsuse artikkel 14 „Tagaotsitava ülekuulamine” näeb ette, et kui vahistatu ei ole nõus oma üleandmisega, nagu see on osutatud artiklis 13, on tal õigus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus ta üle kuulaks vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusele.

13 Kõnealuse raamotsuse artikli 15 „Üleandmisotsus” lõigetes 2 ja 3 on täpsustatud:

„2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3–5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

3. Vahistamismääruse teinud õigusasutus võib alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.”

14 Sama raamotsuse artikli 19 „Isiku ülekuulamine enne otsuse tegemist” lõiked 1 ja 2 näevad ette:

„1. Tagaotsitava kuulab üle õigusasutus, keda abistab vastavalt taotluse esitanud kohtu liikmesriigi seadustele abiks määratud isik.

2. Tagaotsitav kuulatakse üle vastavalt vahistamismäärust täitva liikmesriigi seadustele ning tingimustel, milles on vahistamismääruse teinud ja vahistamismäärust täitev õigusasutus omavahel kokku leppinud.”

Rumeenia õigus

15 Kriminaalasjades kohtute rahvusvahelist koostööd käsitlev seadus nr 302/2004 (Legea nr 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 377, 31.5.2011, edaspidi „seadus nr 302/2004) sisaldab III jaotist „Õigusnormid, mis käsitlevad koostööd Euroopa Liidu liikmesriikidega, lähtudes [raamotsusest]”, mille III peatükk „Euroopa vahistamismääruse täitmine Rumeenia ametiasutuste poolt” sisaldab järgmist sätet:

„Artikkel 98 –

Täitmisest keeldumise alused

(2) Vahistamismäärust täitev Rumeenia õigusasutus võib Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda järgmistel juhtudel:

[...]

b) kui isik, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa vahistamismäärust, on Rumeenias võetud vastutusele sama teo eest, millel Euroopa vahistamismäärus põhineb.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

16 Saksa õigusasutused esitasid 25. mail ja 3. juunil 2009 vahistamismäärust täitvale õigusasutusele Curtea de Apel Constanţale (apellatsioonikohus, Constanţa (Rumeenia)) C. V. Radu üleandmistaotlused, keda otsiti taga nelja Euroopa vahistamismääruse raames, mille tegid C. V. Radu kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks Münsteri, Coburgi, Bielefeldi ja Verdeni (Saksamaa) prokuratuur vastavalt 14. märtsil 2007, 16. märtsil 2007, 8. augustil 2007 ja 26. veebruaril 2008 ja mis käsitlesid Rumeenia karistusseadustiku artikli 211 tähenduses röövimisele vastavaid tegusid. C. V. Radu üleandmisega ei nõustunud.

17 Curtea de Apel Constanţa pööras 5. juuni 2009. aasta otsusega Euroopa vahistamismäärustest täitmisele kolm määrust, st Münsteri, Coburgi ja Verdeni prokuratuuri antud määrused. Eelotsusetaotluse esitanud kohus keeldus seaduse nr 302/2004 artikli 98 lõike 2 punkti b alusel aga täitmast Bielefeldi prokuratuuri 8. augustil 2007 antud Euroopa vahistamismäärust põhjusel, et C. V. Radu on teo eest, millel vahistamismäärus põhineb, Rumeenias Tribunalul Bacău’s (esimese astme kohus, Bacău) juba kriminaalvastutusele võetud. Ta lükkas seega C. V. Radu üleandmise edasi, kuni Rumeenia kohtud on selle asja menetlemise lõpetanud, kuid jättis C. V. Radu suhtes kohaldatava eelvangistuse kehtima 30 päevaks.

18 Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie a României (kõrgem kassatsioonikohus, Rumeenia) muutis seda otsust 18. juuni 2009. aasta otsusega ning saatis asja tagasi Curte de Apel Constanţale. Lisaks vabastas ta C. V. Radu vahi alt ja kehtestas tema suhtes liikumisvabadust piirava ennetusmeetme, st keelu lahkuda kohtule teatamata omavalitsusüksusest, kus ta elab, st Bacău linn, ning pani talle muid kohustusi.

19 Curtea de Apel de Constanţa 22. veebruari 2011. aasta kohtuistungil oli C. V. Radu vastu tema suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruste täitmisele. Sellega seoses väitis ta kõigepealt, et raamotsuse 2002/584 vastuvõtmise kuupäeval ei olnud EIÕK-s ega hartas sätestatud põhiõigused Euroopa Liidu aluslepingutesse sõnaselgelt inkorporeeritud. Ent ELL artikli 6 kohaselt muutusid harta ja EIÕK sätted liidu esmase õiguse osaks ning järelikult on raamotsust 2002/584 vaja edaspidi tõlgendada ja kohaldada kooskõlas harta ja EIÕK-ga. Edasi, C. V. Radu toonitas, et liikmesriigid ei ole raamotsust kohaldanud ühtlaselt. Täpsemalt, Bundesverfassungsgericht (Saksamaa Liitvabariigi põhiseaduskohus) tunnistas 18. juuli 2005. aasta otsuses põhiseaduse vastaseks ja kehtetuks Saksa õigusnormid, millega kõnealune raamotsus üle võeti, ning seejärel võeti vastu uus seadus. Euroopa vahistamismääruse täitmise puhul kehtib aga vastastikkuse tingimus. Viimaks väitis C. V. Radu, et vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutused pidid kontrollima, kas vahistamismääruse teinud liikmesriigis on järgitud hartas ja EIÕK-s tagatud põhiõigusi. Kui see nii ei ole, on neil asutustel alus keelduda asjassepuutuva Euroopa vahistamismääruse täitmisest vaatamata sellele, et seda täitmata jätmise alust ei ole raamotsuses 2002/584 sõnaselgelt ette nähtud.

20 Neil asjaoludel otsustas Curte de Apel Constanţa menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [EIÕK] artikli 5 lõike 1 ning [harta] artikli 6 sätted koosmõjus artiklitega 48 ja 52, võttes arvesse ka [EIÕK] artikli 5 lõikeid 3 ja 4 ning artikli 6 lõikeid 2 ja 3, on esmased [EL] õigusnormid, mis sisalduvad aluslepingutes?

2. Kas Euroopa vahistamismäärust täitva riigi pädeva õigusasutuse tegevus, mis seisneb vangistamises ning sundüleandmises ilma selle isiku nõusolekuta, kelle suhtes Euroopa vahistamismäärus on antud (isiku nõusolekuta, kelle vahistamist ja üleandmist taotletakse), kujutab endast vahistamismäärust täitva riigi sekkumist selle vangistada ja üle anda tahetava isiku isikuvabadusse,

mida sätestab liidu õigus ELL artiklis 6 koosmõjus [EIÕK] artikli 5 lõikega 1 ning [harta] artiklis 6 koosmõjus artiklitega 48 ja 52, võttes arvesse ka [EIÕK] artikli 5 lõikeid 3 ja 4 ning artikli 6 lõikeid 2 ja 3?

3. Kas Euroopa vahistamismäärust täitva riigi sekkumine õigustesse ja tagatistesse, mis on sätestatud [EIÕK] artikli 5 lõikes 1 ning [harta] artiklis 6 koosmõjus artiklitega 48 ja 52, võttes arvesse ka [EIÕK] artikli 5 lõikeid 3 ja 4 ning artikli 6 lõikeid 2 ja 3, peab täitma tingimust, et see oleks demokraatlikus ühiskonnas vajalik ning konkreetselt taotletava eesmärgiga proportsionaalne?

4. Kas Euroopa vahistamismäärust täitva riigi pädev õigusasutus võib üleandmistaotluse rahuldamata jätta, rikkumata aluslepingutes ja teistes ühenduse õigusnormides sätestatud kohustusi, põhjusel, et ei ole kumulatiivselt täidetud tingimused, mis on vajalikud vastavalt [EIÕK] artikli 5 lõikele 1 ning [harta] artiklile 6 koosmõjus artiklitega 48 ja 52, võttes arvesse ka [EIÕK] artikli 5 lõikeid 3 ja 4 ning artikli 6 lõikeid 2 ja 3?

5. Kas Euroopa vahistamismäärust täitva riigi pädev õigusasutus võib üleandmistaotluse rahuldamata jätta, rikkumata aluslepingutes ja teistes [EL] õigusnormides sätestatud kohustusi, põhjusel, et Euroopa vahistamismääruse andnud riik ei ole [raamotsust 2002/584] üle võtnud või on selle üle võtnud ebatäielikult või ebaõigesti (vastastikkuse tingimuse täitmata jätmise mõttes)?

6. Kas [EIÕK] artikli 5 lõike 1 ning [harta] artikli 6 sätetega, koosmõjus artiklitega 48 ja 52, võttes arvesse ka [EIÕK] artikli 5 lõikeid 3 ja 4 ning artikli 6 lõikeid 2 ja 3, millele viitab ELL artikkel 6, on vastuolus Euroopa Liidu liikmesriigi – Rumeenia – õigus, eriti seaduse nr 302/2004 III jaotis, ning kas nende õigusnormidega on [raamotsus 2002/584] õigesti üle võetud?"

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

21 Rumeenia ja Austria valitsus ning komisjon väidavad, et käesolev eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotluses ei ole märgitud, miks on esitatud küsimustes viidatud liidu õiguse ja harta sätete tõlgendamine vaidluse lahendamiseks vajalik. Küsimused on seega abstraktsed ja nendega soovitakse saada liidu õigusele teoreetiline tõlgendus. Asjassepuutuvad isikud, kellega selles küsimuses nõustub ka Saksamaa valitsus, leiavad eeskätt, et eelotsusetaotlus ei võimalda tuvastada, mis põhjusel kaalub põhikohtuasja vaidlust lahendav kohus võimalust keelduda vaatluse all olevate Euroopa vahistamismääruste täitmisest asjassepuutuva isiku põhiõiguste rikkumise tõttu, ega seega ka seda, mil määral seaks nende vahistamismääruste täitmine need õigused ohtu.

22 Olgu meenutatud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt eeldatakse, et liidu õiguse tõlgendamist puudutavad küsimused, mis siseriiklik kohus on esitanud õiguslikus ja faktilises raamistikus, mille ta on määratlenud omal vastutusel ja mille õigsuse kontrollimine ei ole Euroopa Kohtu ülesanne, on asjakohased. Siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotluse saab Euroopa Kohus jätta läbi vaatamata vaid siis, kui on ilmne, et liidu õigusnormi tõlgendamine, mida siseriiklik kohus palub, ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (22. juuni 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-188/10 ja C-189/10: Melki ja Abdeli, EKL 2010, lk I-5667, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Antud juhul soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus oma nelja esimese ja kuuenda küsimusega sisuliselt teada, kas tal on õigus kontrollida, kas Euroopa vahistamismäärus tehti kooskõlas põhiõigustega, et vajaduse korral keelduda selle täitmisest vaatamata asjaolule, et niisugust täitmata

jätmise alust ei ole ette nähtud raamotsuses 2002/584 ega siseriiklikes õigusnormides, millega raamotsus üle võeti. Viienda küsimusega soovib ta ka kindlaks teha, kas selline keeldumine on võimalik juhul, kui kõnealust raamotsust ei ole vahistamismääruse teinud liikmesriigis üle võetud.

24 Kõigepealt tuleb tõdeda, et viies küsimus on hüpoteetiline. Nimelt see, et tehti vaatluse all olevad Euroopa vahistamismäärused, on iseenesest piisav tõendamaks, et Saksamaa Liitvabariik oli nende vahistamismääruste tegemise ajaks raamotsuse 2002/584 üle võtnud, mida Saksamaa valitsus kohtuistungil ka kinnitas. See küsimus ei ole seega vastuvõetav.

25 Teiste küsimuste osas tuleb nentida, et need käsitlevad eeskätt raamotsuse 2002/584 tõlgendamist ning harta teatavaid sätteid reaalses vaidluses, mis puudutab C. V. Radu kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks Saksa asutuste tehtud mitme Euroopa vahistamismääruse täitmist.

26 Lisaks, mis puudutab C. V. Radu põhiõiguste väidetavat rikkumist, siis väidab viimane põhikohtuasja kriminaalmenetluses üleandmisest keeldumiseks, et raamotsuse 2002/584 sätted jätavad vahistamismäärust täitvad Rumeenia asutused ilma võimalusest kontrollida, kas vaatamata sellele, et vaatlusalused Euroopa vahistamismäärused tehti ilma, et ta oleks kohtusse kutsutud või tal oleks olnud võimalus advokaat võtta või end kaitsta, on järgitud hartast ja EIÕK-st tulenevat õigust õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsioonile ning vabadusele. Sisuliselt kordas C. V. Radu samu väiteid käesolevas menetluses Euroopa Kohtu istungil.

27 Neid asjaolusid arvestades tuleb asuda seisukohale, et neli esimest küsimust ja kuues küsimus on vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

28 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 16, puudutab eelotsusetaotlus selliste Euroopa vahistamismääruste täitmist, mis ei ole tehtud vabaduskaotusliku karistuse täitmiseks, vaid kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks.

29 Euroopa Kohtule esitatud teabest, nagu on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 26, nähtub, et põhikohtuasjas tagaotsitav C. V. Radu väidab üleandmisest keeldumiseks, et Euroopa vahistamismäärused tehti ilma, et vahistamismäärused teinud õigusasutused oleksid enne määruse väljaandmist ta ära kuulanud, rikkudes harta artikleid 47 ja 48 ning EIÕK artiklit 6.

30 On tõsi, et oma küsimustes viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus ka harta artiklile 6 ja EIÕK artiklile 5. Eelotsusetaotlus ei sisalda selles küsimuses aga mingit selgitust. Eelotsusetaotlusele lisatud materjalist nähtub üksnes, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus väitis C. V. Radu, et nimetatud kohus peaks keelduma nende Euroopa vahistamismääruste täitmisest, „millega [temalt] vabadus võeti", kuna need anti välja tema kaitseõigusi rikkudes. C. V. Radu argumentatsioon harta artikli 6 ja EIÕK artikli 5 väidetava rikkumise kohta vahistamismääruse teinud liikmesriigis langeb seega kokku argumentatsiooniga tema kaitseõiguste rikkumise kohta selles liikmesriigis.

31 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et neljas esimeses ja kuuendas küsimuses, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsust 2002/584 tuleb harta artikleid 47 ja 48 ning EIÕK artiklit 6 arvestades tõlgendada nii, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused võivad kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda põhjusel, et vahistamismääruse teinud õigusasutused ei ole tagaotsitavat enne vahistamismääruse väljaandmist ära kuulanud.

32 Sellega seoses olgu kõigepealt märgitud, et õigus olla ära kuulatud, mis on tagatud EIÕK artiklis 6 ja mida on eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustes maininud, on nüüd kirjas harta artiklites 47 ja 48. Seega tuleb viidata harta neile sätetele (vt selle kohta 6. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-199/11: Otis jt, punktid 46 ja 47 ning seal viidatud kohtupraktika).

33 Veel tuleb meenutada, et nagu nähtub eelkõige raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (vt 5. septembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-42/11: Lopes Da Silva Jorge, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Raamotsuse 2002/584 eesmärk on seega süüdimõistetute või karistusseaduse rikkumises kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õigusalast koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhinedes suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel (vt selle kohta 28. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-192/12 PPU: West, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõike 2 kohaselt peavad liikmesriigid põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitma.

36 Nimelt, nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, võivad liikmesriigid raamotsuse 2002/584 sätete kohaselt vahistamismääruse täitmisest keelduda ainult raamotsuse artiklis 3 ette nähtud täitmata jätmise kohustuslikel alustel ja artiklites 4 ja 4a loetletud täitmata jätmise vabatahtlikel alustel (vt selle kohta 1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: Leymann ja Pustovarov, EKL 2008, lk I-8983, punkt 51, ja 16. novembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-261/09: Mantello, EKL 2010, lk I-11477, punkt 37). Lisaks võib vahistamismäärust täitev õigusasutus seada Euroopa vahistamismääruse täitmise tingimuseks ainult raamotsuse artiklis 5 määratletud tingimused.

37 On tõsi, et vastavalt raamotsuse 2002/584 artiklile 4a võib kaitseõiguste rikkumine menetluses, mille tulemusel mõistetakse kriminaalkaristus tagaseljaotsusega, teatavatel tingimustel kujutada endast vabaduskaotusliku karistuse täitmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise alust.

38 Seevastu asjaolu, et kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus anti välja ilma, et vahistamismääruse teinud õigusasutused oleksid tagaotsitava ära kuulanud, ei ole vahistamismääruse täitmata jätmise aluste seas, nagu need on ette nähtud raamotsuse 2002/584 sätetes.

39 Vastupidi C. V. Radu väidetule ei ole harta artiklite 47 ja 48 järgimiseks nõutav, et liikmesriigi õigusasutusel oleks võimalus keelduda kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjusel, et vahistamismääruse teinud õigusasutused ei ole tagaotsitavat enne vahistamismääruse väljaandmist ära kuulanud.

40 Tuleb tõdeda, et vahistamismääruse teinud õigusasutuste kohustus kuulata tagaotsitav enne Euroopa vahistamismääruse väljaandmist ära, nurjaks vältimatult raamotsuses 2002/584 ette nähtud üleandmiskorra enda ja sellest tulenevalt ka vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala loomise, kuna niisugune vahistamismäärus peab olema mõneti üllatuslik, eelkõige selleks, et vältida asjassepuutuva isiku põgenemist.

41 Igal juhul tagas Euroopa seadusandja õiguse olla ära kuulatud austamise vahistamismäärust täitvas liikmesriigis viisil, mis ei kahjusta Euroopa vahistamismääruse mehhanismi tõhusust.

42 Nii nähtub raamotsuse 2002/584 artiklitest 8 ja 15, et enne tagaotsitava üleandmist kohtu alla andmiseks peab vahistamismäärust täitev õigusasutus Euroopa vahistamismäärust mõnest aspektist kontrollima. Lisaks, raamotsuse artikkel 13 näeb ette, et tagaotsitaval on õigus õigusalasele nõustamisele, kui ta üleandmisega nõustub ja vajaduse korral loobub erikohustuse reeglist. Lisaks, vastavalt raamotsuse 2002/584 artiklitele 14 ja 19 on tagaotsitaval juhul, kui ta ei nõustu üleandmisega ja tema suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, õigus, et vahistamismäärust täitev õigusasutus kuulaks ta üle tingimustel, milles on vahistamismääruse teinud ja vahistamismäärust täitev õigusasutus omavahel kokku leppinud.

43 Eeltoodut arvestades tuleb neljale esimesele ja kuuendale küsimusele vastata, et raamotsust 2002/584 tuleb tõlgendada nii, et õigusasutused ei saa keelduda kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjusel, et tagaotsitavat ei ole enne vahistamismääruse väljaandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis ära kuulatud.

Kohtukulud

44 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsust 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, tuleb tõlgendada nii, et õigusasutused ei saa keelduda kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest põhjusel, et tagaotsitavat ei ole enne vahistamismääruse väljaandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigis ära kuulatud.

Allkirjad